

DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75
Uprava: Trst, ulica S. Anastasio 1-c - tel. 2-30-39
Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzetta št. 18.
CENA: posamezna številka L 25.— Naročnina:
mesečno L 100, letno L 1.200.— Za inozemstvo:
mesečno L 170, letno L 2.000.— Poštni čekovni
računi: Trst št. 11-7223, Gorica št. 9-18127

Leto IX. - Štev. 10

Trst - Gorica 11. marca 1955

Izhaja vsak petek

Za načelo gre

Nujno vprašanje v zvezi z vračanjem jugoslov. beguncev

Dne 27. februarja je »Slovenski poročevalec« na svoji tretji strani objavil članek pod naslovom »Izvoz sužnjeva«. V njem pravi, da je izseljevanje beguncev iz komunističnih dežel podobno obsevnemu izvozu sužnjeva iz Italije in Dalmacije v muslimanske predele severne Afrike. V tem smislu opisuje nato begunska taborišča v Trstu in trdi, da so v njih večinoma pustolovci in ljudje, ki so prišli v navzkrižje z zakonom. Za takšne ni taborišče nobena uoboljševalnica in se v njem še bolj pokvarijo. Nato prehaja na nov postopek, katerega so uvedle italijanske oblasti, in ga hvali. Da so jugoslovanski komunisti dobesedno navdušeni nad ravnanjem italijanskih policijskih organov, nam najzapronejše potrjuje samo besedilo predmetnega dela omenjenega članka, ki glasi:

»Begunci so tudi veliko breme državi in povzročajo velike težave. Statistike so pokazale tudi v Trstu, kako velik procent beguncev je prišel pred sodišče in so bili obsojeni zaradi tatvin, prostitucije in drugih prekrškov. Italijanske oblasti so sedaj ubrale drugo pot. Začeli so vračati jugoslovanske begunce. To je dobro preventivno sredstvo tudi v borbi proti kriminaliteti. Samo v mesecu februarju so izročili jugoslovanskim oblastem okoli 100 beguncev iz različnih krajev Jugoslavije, ki so v zadnjem času ilegalno zapustili državo.

Begunci, ki so jih vrnilo, so povečini mladi ljudje od 18 do 35 let. V zadnjem času skoro ne mine dan, da ne bi pripeljali na jugoslovansko-italijansko mejo policijski avto, kjer karabinjerji izročajo begunce jugoslovanskim oblastem.

Ta način reševanja begunskega vprašanja je mnogo bolj razumen in človeški kot pa zbiranje beguncev v taboriščih, kjer potem hirajo in propadajo in od koder jih potem novično za izvoz »sužnjeva«.

S temi besedami torej ljubljansko titovsko časopisje hvali postopanje italijanskih oblasti. Ta članek je bil obenem javno potrdilo različnih govorov, ki so se že delj časa širile po Trstu in Italiji ter so vzbujale razumljivo vznemirjenje ne samo v begunskih, temveč sploh v vseh tistih krogih, ki stojijo v sedanjih delitvi sveta med svobodo in totalitarizmom odločno na strani spoštovanja človeka in njegovih pravic.

Da je tako, nam dokazuje odprto vprašanje italijanskim oblastem, katerega je dne 5. t. m. postavil tržaški »Piccolo« s člankom, ki se glasi v prevodu:

»Italijanske oblasti so sklenile vrniti štiri mlade Jugoslovane, ki so pobegnili iz Zadra na ukradeni motorni ribiški ladji in so pristali v Ankonemski pristanišču. Begunci so izjavili, da so zapustili svojo deželo v upanju, da bodo v Italiji lahko boljše živeli. Sklep naših oblasti glede vrnitve se razlaga z dejstvom, da vzroki, katere je četvorica navedla, niso taki, da bi jim jamčili pravico na zatočišče, posebno še, ker zaradi svoje mladosti še niso izpolnili vojaške obveze.

Ta vest bo gotovo izzvala zaprepačenje v določenih krogih, ki smatrajo, da obstaja poseben tajni dogovor, na osnovi katerega bi se Italija obvezala vračati Titu nesrečnike, ki se skušajo izmakniti njegovemu tiranskemu režimu.

Zato bi bilo na mestu, da naše oblasti to zadevo pojasnijo, kajti zdi se nam nemiselnost, da bi bilo načelo »pravice na zatočišče«, ki je potrjeno v ustavi, lahko predmet omejevalnih razlag.

Kot Slovenci, ki še veliko bolj razumemo težave, upe in obup svojih rojakov, smo že sami hoteli postaviti podobno vprašanje, kaj je pretekli teden postavil »Piccolo«. Enkrat smo torej bili z njimi soglasni in nas je celo veselilo, da je prvi sprožil to stvar, kajti sicer bi se utegnilo zgoditi, da bi nas kdo hotel napitično razumel.

S svoje strani bi dodali samo, da ne vemo, od kdaj naj bi imelo podsluženje vojaške obveze kakšno količino zvezo s pravico na politični azil. Po razlagi v »Piccolovu« članku bi namreč sklepali, da bi nekdo najprej moral odslužiti Titovo vojsko in bi šele potem lahko postal politični begunec. Mislimo, da bi zastoj brskali po mednarodnem pravu, da bi naleteli na določilo, ki bi opravičevalo takšno razlago.

»Piccolo« se tudi ni nikjer skliceval na uvodoma omenjeni članek v »Slovenskem poročevalcu«, bodisi, ker ga ni poznal, še verjetneje pa, ker ni hotel s prstom pokazati, da se že skoro množična vračanja beguncev vrše prav iz Trsta. Nepričakovan dogodek pa je poskrbel, da se tudi o tem ni moglo več molčati.

V soboto popoldne so namreč policijski organi spremljali z Opčin proti jugoslovanski meji 40 jugoslovanskih beguncev. Ko so ti videli, kam jih peljejo, so se uprli in večina jih je pobegnila. Reakcija je bila hitra. V akcijo so stopile vse razpoložljive sile.

To je dalo »Piccolu« povod, da nepoklitan in neodgovoren objavi široko pojasnilo in napad na vse tiste, ki bi se upali dvomiti v upravičenost takšnega postopanja. Pustimo ob strani vse žaljivke in skrajno srčaten ton, s katerim obravnava »Balkanec«. Če kdaj, potem kaj takega prav v tem primeru ni bilo na mestu. Ni nam znano, da bi tako pisali francoski listi, ko je njihova država v času fašizma sprejela nad pol milijona italijanskih beguncev.

Nihče noče zahtevati od prenaseljene Italije, da bi sprejemala različne »ekonomske« begunce, razen v kolikor gre za njene sonarodnjake. Toda kako je urejen postopek, ki naj bi izključeval, da se poleg »ekonomskih« ne vračajo tudi »politične begunce? Kje je v današnji delitvi sveta med dva nasprotna idejna bloka sploh meja med »ekonomskimi« in »političnimi begunci? In če se že nekemu odreče pravico na zatočišče, ali bi se njegove odstranitve z italijanskega ozemlja ne moglo izvesti na drugačen način? Ni razen Jugoslavije prav nobene druge države ali mednarodne organizacije, ki bi takšne ljudi sprejela?

Vse to so vprašanja, na katera morajo oblasti iz črpnih odgovoriti in pojasniti svoje stališče. Zavedati se je treba, da je narod, ki je doživel, da so Britanci, proti vsem določilom mednarodnega prava, izročili na Koroskem v sigurno smrt nekaj deset tisoč slovenskih fantov in mož, močno zaskrbljen za usodo svojih sinov.

Doslej nam še ni znano, da bi izšlo kakšno obvestilo, ki bi napovedovalo, da se bo od določenega datuma dalje (govori se, da od 25. oktobra) pri podeljevanju pravice na zatočišče postopalo na drugačen način kakor prej. Po neizvestnosti teh mesecev, od kupu govorice, ki krožijo, in v interesu morebitnih žrtev, ki se polne upov odpravljajo čez mejo, je nastopil res zadnji čas, da se pove, kako stoji stvar.

Napisali smo gornje misli potem ko je že italijansko in jugoslovansko časopisje sporočilo problem in potem ko se je že o njem govorilo tudi v rimskem parlamentu. Da nas ne bo kdo zopet krivo razumel, naš namen ni kritizirati italijanske vlade, ampak dobrohotno prispevati k rešitvi res perečega vprašanja novih beguncev iz Jugoslavije, ki zavzemanj precejšnje števila in razburjajo javnost. In kot slovenskim demokratom nam je bila sveta dolžnost to storiti.

Ali ne bi bilo umestno poskusiti s pomočjo »Visokega komisarja Združenih narodov za begunce« v Zenevi doseči, da se novi jugoslovanski begunci, ki niso navadni zločinci, — in teh je ogromna večina — porazdeli na evropske države ali druge države, ki jih lahko sprejmejo; odnosno, da se potom mednarodne organizacije za izseljevanje novi begunci čimprej odpošljejo in razbremenijo Italijo?

TITO NA LINIJI ZSSR?

Izjave o atomski energiji, o koeksistenci demokracije in totalitarizma, o normalizaciji z ZSSR in odnosih z Italijo ter nj.hov-m razvoju

Pretekli ponedeljek je imel Tito v beograjski skupščini svoj napovedani govor o zunanji politiki Jugoslavije. Pri tem je poudaril, da temelji zunanja politika Jugoslavije na načelih listine Združenih narodov, na ohranitvi miru in mirne sodelovanja, na spoštovanju enakopravnosti med narodi in državami, na nevmesavanju v notranje zadeve drugih držav, na mirnem reševanju nerešenih mednarodnih vprašanj v okviru in s pomočjo OZN. Pri tem je dodal, da so Jugoslovani ohranili težko pridobljeno neodvisnost. Prav tako je jugoslovanska politika proti vojni in za mirno koeksistenco med državami z različnimi družbenimi sistemi (kaj bi rušili kominformistični komunizem, ko bi potem sfrčali tudi titoizem). Vojne ne rešujejo nobenih vprašanj, temveč ustvarjajo nova, še večja.

Kakor vidimo je Tito s tem v glavnem zagovarjal politiko, kakršno trobiho že nekaj mesece iz Moskve. V tem smislu je tudi opravil svojo dolgo in drago pot v Indijo.

Titovemu stališču se ne smemo čuditi. S koeksistenco vendar stoji in pade. Kajti če postane stiska iz prevelika in bi se moral odločiti za eno ali drugo stran, potem ve, da je zanj vse izgubljeno. Mostove za miren umik v sami državi si je podrl. V svetu sta pa dve sili, od katerih mu ena greha nikdar ne bo oprostila, drugi se pa nikdar ne more iskreno približati. Odtod vnaša za koeksistenco, ki mu omogoča, da ohrani stvari vsaj takšne kakor so. Združenim državam, ki so za Titovo ohranitev toliko žrtvovali, je takšna zunanja politika kaj slab prispevek k jačanju obrambnega sistema svobodnega sveta, ki je toliko bolj nujen, ker se dobro ve, kaj si komunisti in Moskva od svoje koeksistence dejansko obetajo.

Na moskovski liniji so bile tudi Titove izjave o atomski energiji. Po Molotovu, Dullesu in Churchillu je pač tudi on zaropotal s to stvarjo. Poudaril je, da ima Jugoslavija velike zaloge atomskih surovin, izkoriščala pa jih bo samo v miroljubne namene. Predlagal je, naj se uniči vse zaloge atomskih bomb in naj se uvede učinkovito mednarodno nadzorstvo, ki bi preprečilo vsako zlorabo te strašne sile. Iz njegovih izjavajev pa ni jasno, ali se zadovolji s takšno mednarodno kontrolo, kakršno predlagajo Sovjeti, ali pa bi pristal tudi na edino zares učinkovito, kakršno

so zahtevali Američani. Dokler se o tem ne izjasni, ostaja tudi ta njegova zahteva v glavnem na moskovski liniji.

Da si dejansko želi sodelovanja s Sovjetsko zvezo, je pokazal v tistem delu svojega govora, ko je dejal, da je Jugoslavija v duhu koeksistence pristala na sodelovanje z ZSSR in drugimi vzhodnoevropskimi državami. Strašno pa zameri nekaterim sovjetskim satelitskim krogom, da skušajo ta povratek Jugoslavije v bratski objem prikazati kot rezultat nekakšnega »spregledanja«. Takšne izjave lahko »izvozijo« dvome v polno iskrenost izjav, ki so bile dane v direktnih stikih z najodgovornejšimi ljudmi teh držav o neupravičenosti obtožb proti Jugoslaviji leta 1948. Iz tega lahko sklepamo, da je prišlo do jugoslovansko - kominformističnih razgovorov med najvišjimi vrhovi, da je bilo doseženo pomirjenje in zaradi tega — verjetno — tudi skupna politična linija.

Ko je govoril o sodelovanju balkanskih držav, je Tito posredno priznal, da se je tam nekaj zataknilo. Vojaško zavezništvo treh balkanskih držav namreč že leto dni čaka na ustanovitev otipljivega skupnega vojaškega organa. Zadnja Ankarska konferenca je namesto tega prinesla samo ustanovitev

posvetovalne Balkanske skupščine in Balkanskega instituta s sedežem na Bledu. Tito odgovarja zdej tistim, ki so začudeni komentirali takšen razvoj, da je treba balkansko sodelovanje krepiti z »utrjevanjem notranjih odnosov med članicami... toda ne v smeri vojaškega bloka z nekaterimi drugimi cilji«. Tudi tu je ost proti temu, kar je od Jugoslavije pričakoval Zahod.

O donosih z Italijo je dejal, da se razvijajo ugodno, posebno odkar je rešeno tržaško vprašanje, »za kar je Jugoslavija dala velike žrtve, kar pa ni bilo napačno,« ko je vprašanje miru postalo najdragocenejša stvar človeštva. Tito je prepričan, da smo na poti ureditve vse boljših odnosov in vsestranskega sodelovanja med Italijo in Jugoslavijo, kar bo nedvomno mnogo koristilo obema državam, zlasti na gospodarskem področju.

Ob zaključku svojega govora se je Tito dotaknil tudi težkega jugoslovanskega gospodarskega položaja, posebno pasivne plačilne bilance. Pri svetovanju zdravila pa se je omejil na že obrabljeno navodilo o povečanju izvoza, zmanjšanju uvoza in spremembi kratkoročnih dolgov v dolgoročne. Tokrat ni očitil Jugoslovanom, da pojedjo preveč kruha.

Zavračanje ubežnikov

Interpelacija obč. svetovalca SNL dr. Agneletta na tržaškega župana

Na torkovi seji tržaškega mestnega sveta je svetovalec SNL, dr. J. Agneletto, postavil županu vprašanje, ki vsebuje naslednje misli: Nek krajevni list je 4. t. m. objavil lakonično vest, da so v Ankonu italijanske oblasti repatriirale štiri mlade jugoslovanske begunce. Pri tem je list opomnil, da morda obstaja med obema državama tajni sporazum o zavračanju beguncev iz Jugoslavije.

Neki drugi časnik, ljubljanski »Slovenski poročevalec«, pa je 27. februarja objavil članek pod naslovom »Izvoz sužnjeva«, v katerem z zadoščanjem ugotavlja, da so pričele italijanske oblasti vračati jugoslovanske begunce, in da so jih samo v mesecu februarju vrnilo več, je takšna zunanja politika kaj okrog sto. List pozdravlja vračanje beguncev in zaključuje: »Ta način reševanja begunskega problema je

mного bolj racionalen in človečanski od koncentracije po taboriščih, kjer medijo in hirajo, da jih potem izvažajo kot »sužnje«.

»Priznavam, da so begunci težko breme za Italijo; priznavam, da mnogi jugoslovanski begunci ne zapuščajo svoje domovine zato, ker bi jih politično preganjali, in da so med njimi morda tudi vojnini in zločinci. Vendar je velika večina bežala, ker ni mogla prenašati politično-totalitarističnega in policijskega sistema, ki vlada v njihovih domovini. Gre za mlade ljudi, preproste, take, ki so komaj dosegli starost, v kateri ljudje prično misliti s svojo lastno glavo in kritično sodijo svet, ki jih obdaja. Prepričani so se, da je protizakonit

pobeg v svobodni svet z vsemi njegovimi tveganji in nevarnostmi še vedno boljši od trdega življenja pod totalitarnim vladavino.

Konvencija med Italijo in Jugoslavijo z dne 6. aprila 1922 obvezuje Italijo, da vrača Jugoslaviji, po njeni zahtevi, zgolj navadne zločince, medtem ko priznava za politične zločince pravico zatočišča. Sedaj pa begunce vračajo na brzo roko, brez zahteve in brez zakonitega postopka, ki ga predvideva imenovana konvencija.

Ni mogoče odrekati Italiji pravice, da se otepa novih jugoslovanskih beguncev, ne morem pa priznati, da je vračanje v njihovo matično državo v skladu s členom 10. ustave, ki pravi: »Tujec, kateremu je onemogočeno, da v svoji domovini stvarno uživa demokratske svobode, ki jih jamči italijanska ustava, ima pravico do zatočišča na ozemlju italijanske Republike na podlagi zakonitih določil.«

Tu se nam vsiljuje vprašanje: Ali je res neobhodno potrebno, da demokratična Italija vrača te bedne ljudi, od katerih velika večina niso niti zločinci, niti delinkventi, v matično državo, kjer jih čaka postopek, ki si ga lahko predstavljamo? Ali ne bi bilo mogoče s pomočjo Visokega komisarja Združenih narodov doseči za begunce pri obmejnih državah v Sveci, Franciji in Španiji privolitev za namestitve določenega števila upoštevajoč vrednih novih jugoslovanskih beguncev?»

Tej interpelaciji dr. Agneletta je »neodvisni« komunisti »Primoški dnevnik« poklonil to-le priklado: »Pri tem naj omenimo, da ni dr. Agneletto govoril o sedanji Jugoslaviji nič bolje od najhujših fašistov... da dr. Agneletto brani svoje »množice«...«

Glede »množice« so dvakrat prikazale volitve, kako je z njimi, verjetno bodo prihodnje še bolj prepričevalne — po prodaji Trsta... Pa še nekaj: Če bi se demokratična Francija svojočasno držala načel komunističnih praktikov, bi ključavninčarski pomočnik in korporal avstrijske vojske, Josip Broz, ki je leta in leta užival politično zatočišče v Parizu, najbrž ne sedel v Belem dvoru. Modrijan pri »Pr. dnevniku« pa bi prav tako verjetno ne vezal otrobov, pač pa si izbral kak drug poklic.

Vsled pomanjkanja prostora ne moremo objaviti v celoti interpelacije dr. Agneletta, moramo pa resnici na ljubo ugotoviti, da je stvarna in zmerna in da je navadna izmiselnost titovskega dnevnika, da bi bil dr. Agneletto govoril žaljivo o Jugoslaviji.

„Delo“ - bombe - človekoljubnost

Kominformistično »Delo« je spustilo v zadnji številki gadje-strupeca napad name in na »Demokracijo«. Ker sem se samo drznil napisati pr. navsetov o atomski zaščiti. Obmetava z makartizmom, močvirjem, horcem, orjunaštem in s celo kopico svetk iz komunističnega vrta.

Ce se ne motim, je »Demokracija« že pred časom povsem pravilno ugotovila, da so vrhunski prvaki makartizma nesporno komunisti, če namreč pod to komunistično spaečo razumemo sistem, ki vidi strahove povsod, tudi tam, kjer jih ni, in te strahove, resnične in namišljene, trebi z vsemi sredstvi. V Sovjetiji in njenih priprežnicah nenehno potekajo brakade na nekuniste noč in dan. Noč je namreč priljubljeno torišče tajne policije. Na milijone in milijone ljudi je boljševiski makartizem spravil pod zemljo, na milijone in milijone jih drži po koncentracijskih taboriščih in na prisilnem delu; milijone in milijone ljudi je komunistični makartizem izropal do popolne nagote, vse prebivalstvo, vstevši delavstvo, pa je vklestil v najhujše suženjstvo zatiranja, kar pozna svetovna zgodovina.

Vsemu temu početju udarno ploskajo naši komunistični zaslužkarji z »Deloma« vred, ki jim je edini poklic in zaslužek reklamno agitacijsko rjovenje proti vsemu, kar je nekunističnega in v čas in slavo boljševiskim krvnikom svobode ljubečega človeštva.

Pa vam tam nekeje pri »Delu«, vzlic vsemu, hinavsko dvigne skrivljeno hrbenico neznanj revoluciji uslikar in slovenskemu svetu odpira svoje svetohlinske »moralne vrline«, ki so mu bile še do

včera zgolj »reakcionarna navlača«, in mu bodo to zopet postale v trenutku, ko bi se nekeje zopet posredilo komunističnim zapeljivcem prevarati lahkoverne množice delovnega ljudstva in se dokopati preko njih hrbtov do oblasti.

Nikdar nisem bil pristaši niti Orjune, niti kake Ljotičeve organizacije, ker praktično nisem niti mogel biti. Skomine po diktaturah me niso nikoli nadlegovale. Sicer pa to niti ni važno. Vem samo to, da je vrhovni orjunaš, dr. Leončič, danes dograjen komunist, in to ne zadnje vrste, saj je vračajočega se izgubljenega brata Tita zastopal v Londonu. Poznavalci razmer pripovedujejo, da so tudi v vrstah tržaških kominformistov in ne samo titovcev občudovalci nekdanje Orjune. To je tudi razumljivo. Za določeno vrst ljudi je bistvo diktature mnogo važnejše od diktatorske barve same.

»Kaj je pač za »ing. --- nc« 5000 mrtvih in 17.500 ranjenih...?« se pritožuje »Delo«, ker sem napisal da bi se pri izvedeni zaščiti število žrtve verjetno znižalo od 100.000 odnosno 65.000 na ti števili. Imam čisto vest. V svojem življenju nisem zakrivil prelita inje ene same kapljice človeške krvi. Kaj pa gošpod Stalin, ki je nekoč pripravil Mao Tse tungu zmanjšanje kitajskega prebivalstva zaradi lažje preživljanja za 100 milijonov ljudi; Stalin, ki je predlagal Churchillu umor 50.000 ujetih nemških častnikov; ki je zaukazal fizično likvidacijo 1 milijon pet sto tisoč ruskih »kulakov«; ki je poslal na morišča na milijone svojih nasprotnikov in tudi lastnih pristašev? In ta človek je za tržaške poklicne ko-

muniste danes vsaj polbog, pred leti pa je bil nadbog.

Pri nas, hvala Bogu, atomska bomba še ni padla nobena. V Rusiji pa jih je že davno pred Hirošimo padlo že nič koliko. Razlika je samo v tem, da ruske atomske bombe padajo v glavnem po nekunistični, medtem ko jedrne ne izvezimajo lastnikov legitimacij KP. V tem leži vsa fatalnost za poklicne komuniste. Če bi padale atomske bombe po glavah svobodnih ljudi, bi se noben komunist prav nič ne emiril, pač pa veselo in poskočno ploskal...»

Sprajšujem se samo, koliko graje in odpora so pokazali komunisti okrog »Delu« za vse neizmerne zločine boljševisma po Sovjetiji in priprežniških državah? Nobenega! Ob vsaki množični likvidaciji nedolžnih ljudi so vzklicali: Križajte jih! Križajte jih! In ti ljudje so tako predrzni, da ljudi čistih rok zmerjajo s pomanjkljivostjo človeškega čuta, bratskega čustva, dostojanstva; ljudje, ki se vseh teh moralnih čednosti zavedo samo, kadar nimj samim trda prede. Pogojna morala pa!

Kakšna je komunistična ljubezen do človeštva in do miru zgovorno priča še nepozabljena preteklost. Kdo je pričel vojno na Koreji, v Indokini in napada Formozo? Kakšne so in koliko so vredne komunistične obljube o enakopravnosti, o svobodi, o pravičnosti, tudi to je še vse v svežem spominu. Take sorte je tudi njih propaganda za mir, s katero hočejo uspavati zapadni svet, da bi ostal neoborožen z borimi 20. divizijami nasproti 400 boljševiskih divizij. In tako je njih

(Nadaljevanje na 2. strani)

VESTI z GORIŠKEGA

Razpravljanje o deželni autonomiji

Pretekli teden je goriški pokrajinski svet zaključil svoje razpravljanje o uvedbi posebne deželne autonomije.

S 14 glasovi proti sedmim je svet sprejel resolucijo, da se posebna deželna autonomija ne sme izvesti brez vključitve Trsta. Deželna autonomija pa naj bi imela štiri provincije: Trst, Videm, Gorico in Pordenone.

Proti tej resoluciji so glasovali komunisti, zastopnik od MSL, g. Bratuž in g. Nanut. To pa zato, ker bi goriški demokrati izvedbo deželne autonomije radi zavlekli z izgovorom, da se v deželno autonomijo mora priključiti tudi Trst!

G. Bratuž je pojasnil, da se ne sme čakati na Trst, ker je bolj nujno, da se avtonomija zaradi njenih finančnih ugodnosti takoj izvede zaradi hude brezposelnosti in tudi zaradi zaščite slovenske manjšine!

Ker je »Gazzettino« pisal, da je g. Bratuž pristal na predlog predsednika dr. Culota, je sam g. Bratuž pojasnil, da niti od daleč on ne sledi predsedniku dr. Culotu, ampak samo programu Slovenske demokratske zveze, ki se že od leta 1947 bori za deželno autonomijo, medtem ko je tisto leto dr. Culot v Rimu zahteval, da se regionalna posebna avtonomija ne izvede!

V ponedeljek 7. t. m. je goriški občinski svet poslušal interpelacije monarhistov in mislovcv proti izvedbi regionalne autonomije. Takoj ob začetku se je g. Bratuž zahteval, naj župan razprave o tem ne dovoli, ker neka prefektova okrožnica prepoveduje razpravljanje v zadevah, ki se ne tičejo občinskih upravnih poslov!

Toda župan dr. Bernardis, ki je očitno proti deželni avtonomiji, je Bratužev opomin preslišal! Slišal bi bil pa vsak tak opomin, ko bi šel za pravice slovenskih občanov.

V sredo 9. t. m. je na občinski seji naš svetovalec dr. Birs obširno govoril za takojšnjo uveljavitev posebne deželne autonomije, ki naj temeljito zaščiti slovensko manjšino v Italiji.

Poudaril je pa, da mora vlada prej izdati zaščitni zakon, po katerem naj se deželni statut glede manjšine ravnata. Ko je dr. Birs prikazal zastopavanje Slovencev, od katerih se zahteva spoštovanje vseh dolžnosti a se jim ne prizna nobene pravice, ga je hotelo občinstvo motiti, pa ni uspelo.

VOLITVE

kmetskih vzajemnih blagajn

V nedeljo 13. t. m. se bodo vršile volitve svetov kmetskih vzajemnih blagajn. V Steverjanu so predložili edino listo s sledečimi imeni: Bajt Danilo pok. Antona, Ciglič Ivan pok. Jerneja, Corsi Ivan živ. Antona, Drufovka Marjan pok. Franca, Klajnšček Anton pok. Ivana, Klajnšček Ciril pok. Cirila, Korsič Gvido Roman živ. Jožefa, Humar Jožef pok. Ivana, Simič Jožef živ. Ludvika, Podveršič Hermenegild pok. Antona, Stekar Av-

gust živ. Antona, Terčič Zdenka živ. Alojza, Vogrič Anton pok. Ivana in Vogorič Ernest pok. Ivana.

Za nadzornika: Corsi Alfonz živ. Antona in Komic Franc pok. Franca. Namestnika nadzornikov: Marassi Ignac pok. Ivana in Stekar Jožef živ. Alojza.

V Sovodnjah nosi edina lista sledeča imena: Florenin Franc, Lukman Miroslav, Kovic Etvin, Butkovič Alojz, Tomšič Peter, Tomšič Albina, Cernic Venceslav, Pipan Jožef, Caudek Roman, Novak Franc, Hmeljak Mirko, Češut Ciril, Petijan Ivan, Tomšič Jožef in Pahor Franc.

Nadzornika: Cotič Viljem, Petijan Bruno. Namestnika nadzornikov: Petijan Franc in Gulin Ivan. Tudi v Dobrdbu so predložili edino listo, katere imena prinesejo po volitvah.

V Gorici so nekateri italijanski krogi poskušali zavzeti stališče proti slovenskim posestnikom s starševništvom navdajo, da se Slovenec ne sme dovoliti, da bi se uveljavili. O tem bomo še spregovorili!

Vemo, da se je med našimi posestniki in drugimi neposrednimi obdelovalci zemlje pojavilo maldušje in tudi nezaupljivost v zakon kot tak, ker menijo, da bodo morali plačevati preveč.

Njihov dvom ni neupravičen, ker pa de resnici veliko breme na ne-

katere vrste naših posestnikov, zlasti tistih, ki imajo še mladoletne otroke in morajo jemati delavce za obdelovanje zemlje. Na ta način bodo plačevali prispevke tudi za zavarovanje delavcev!

Ker smo tik pred volitvami, svetujemo vsakomur, naj o tem ne razmišlja preveč, saj se bodo s časom popravile vse netočnosti in nepravilnosti zakona.

Obiskovanje bolnih sorodnikov onstran meje

Ljudje se vedno pogosteje pritožujejo, da jim jugoslovanske oblasti ne dovoljujejo potovati onstran meje na obisk bolnih sorodnikov.

Sele ko so sorodniki že umrli, dovolijo na pogreb! Toda človeško srce sili k svojim, tudi ko so še pri življenju, ker jim je treba dati tolažbo in se z njimi porazgovoriti! dokler še živijo. Treba je, da jugoslovanske oblasti napravijo konec takemu zadržanju in da dovolijo prosto obiskovanje sorodnikov v Sloveniji, zlasti v krogu obmejnega pasu!

Goriška pod snegom

V Gorici in okolici ter globoko v Furlanijo je v nedeljo popoldne zametel visok sneg. V nekaterih krajih ga je padlo do 60 centimetrov.

Kakšno vojno škodo izplačujejo?

Zadnje čase prejemajo vojni oškodovanci likvidacijski odlok Finančnih intendantov glede odškodnine, ki jim pritiče. In ker menijo, da gre za odškodnino na vso prijavljeno škodo, se čutijo prikrajšane zaradi precej nizkega zneska, ki se jim ponuja.

To dejstvo pa zahteva kratko pojasnilo, ker je zaskrbljenost v tem oziru neupravičena.

V tem času namreč izplačujejo Finančne intendantce odškodnino samo za izgubo hišnih predmetov (po točki a) člena 4 vojnoodškodninskega zakona in ne tudi za izgubo kmetijskih predmetov, trgovskega, industrijskega in drugega premičnega in nepremičnega blaga, navedenega v točkah b), c) in d) 4. člena zakona.

V odloku samem, ki ga stranke prejemajo, je že v prvem stavku povedano, da gre samo za hišne predmete (po točki a).

Trg v Gorici samo dvakrat v mesecu

Občinski svet je odobril sklep odbora, po katerem se bo trg v Gorici odslej vršil samo dvakrat v mesecu, in sicer drugi in zadnji četrtek.

Sejmi pa so določeni takole: tri dni za sv. Marijo, za sv. Jerneja in za sv. Mihaela in osem dni za sv. Andreja.

PRED VLADNO KRIZO?

Potem ko so se pretekli teden italijanski liberalci zedinili v tem, da bodo vladni zakon o kmetijskih pogodbah v bistvu sprejeli in je bilo pričakovati, da je nevarnost vladne krize odstranjena, se je ta teden nepričakovano pojavila odločitev republikanske stranke, da vladnega zakona za kmetijske pogodbe ne odpre.

S to odločitvijo je vprašanje ohranitve vladne koalicije štirih strank (demokristjanov, liberalcev, Saragatovih socialistov in republikancev) zopet v ospredju.

Pretekli teden je prevladovalo mnenje, da bodo zadevo omenjenih pogodb obravnavali po povratku predsednika Scelbe in zunanega ministra Martina z obiska v Združenih državah, in celo na čas po novih volitvah predsednika republike, da bi vsaj do tedaj preprečili krizo vlade.

Zdaj pa je vprašanje sodelovanja omenjenih štirih strank zopet na mizi, in kljub trditvi, da krize pred izločitvijo novega predsednika ne bo, obstoja vendar nevarnost, da se ta pojavi kar čez noč. Duhov: so precej razburjeni in izgleda, da obstoja globoko nesporazumljenje med partnerji v vladi sodelujočih strank in tudi v vrstah posameznih strank.

Pojavljajo se vedno bolj odkriti glasovi, da stojimo tik pred novimi državnoborskimi volitvami! Prav zadeva kmetijskih pogodb je

tista, ki zgovorno priča, da voditelji štirih strank gledajo na nove volitve, ko tako trmasto vztrajajo vsak na svojem stališču glede pogojev pogodb kot takih, ker menijo, da si bodo s svojim zadržanjem pridobili zaupanje volivcev.

ŠTANDREŽ

V ponedeljek je mladega domačina Borisa Rutarja zadela v obraz kopa snega, ki jo je vrgla neznanca roka, in ga tako poškodovala, da je moral v bolnišnico. Krivec naj se pošteno javi in povrne škodo, ki jo je prizadel! Ta slučaj pa bodi svarilo mladini, ki se nepremišljeno obmetava s snegom!

Nova določba glede prostega pasu (zona franca)

Iz Rima je prišla vest, da namestna vlada spreminja nekatera določila glede goriškega prostega pasu in jih nadomestiti z ugodnejšimi!

Državne štipendije za dijake

Ministrstvo za prosveto je za območje goriškega solskega skrbništva razpisalo 32 dijaških štipendij za skupnih 2.440.000 lir.

Na štipendijo reflektirajo lahko samo dijaki srednjih šol, katerih starši so v potrebi. Dijaki pa morajo imeti dobro sprlečevalo, to je najmanj sedem v predmetih in najmanj osem v vedenju. Rok za predložitve prošnje poteče 24. t. m.

Pojasnila dajejo ravnatelji šol in solsko skrbništvo.

Roditeljski sestanek na šoli

Ravnateljstvo gimnazije, liceja in učiteljska vabi vse starše, ki imajo svoje otroke na teh šolah, na roditeljski sestanek, ki bo v nedeljo 13. marca ob 10. uri v prostorih Solskega doma v ulici Croce v Gorici.

Božji in komunistični oblastniki

Francoški komunisti na debelo odpirajo oči v teh dneh. Sin ljudstva, stari papa Thorez, je prejel partijsko povelje, da mora stanovati v najlepši vili v bližini Cannes, ki mu jo je francoska KP stavila na razpolago za kar čedno vsotico 52 milijonov lir. Razumljivo je, da Thorez te razkošne vile ni kupil sam, pač pa mu jo je kupila KPF (iz kravrhov prispevkov milijonov delavcev). KPF je sinu Thorezu vilo vsilila, čeravno bi stari komunistični revolucionar morda raje stanoval tako, kakor stanujejo ljudje v Rusiji, po osem v eni sobi. Z vzdihni na ustih je sin ljudstva sledil nezaželenemu ukazu in tako postal sosed Age Khana, vodilne Milford Haven in francoske filmske zvezde Viviane Romance.

Francoški delavci v brezmejnih sivih predmestjih Pariza, Lyona, Lillea prebirajo vesti o vili, ki ima sedem spalnic, tri kopalnice, štiri sprejemnice, in pri tem globoko razmišljajo. S pogledi se ozirajo krog sebe in svoje bede ter premi-

sljajo, ali njihov Thorez v resnici ne počenja nič drugega kot njegov sosed Aga Khan. Tudi ta živi kot črviček v slanini od prispevkov milijonov in milijonov pripadnikov svoje sekte v prednji Aziji in vzhodni Afriki. Je pa le majhna razlika: Aga Khan naj bi bil, vsaj po izročilih, neposredni potomec preroka Mohameda. Kaj pa Thorez? Ali je delavec Louis Blanc v Lille manj vreden komunist kot Thorez sam? Zakaj njemu, prav njemu poklanja partija vilo pri Cannesu zakaj pa ne tudi Louisu Blancu? Pri tem vprašanju in pri odgovoru na to vprašanje je vendarle mogoče, da bo razmišljajoči delavec v Lille odprl oči: da imamo namreč na tem božjem svetu legitimne oblastnike in poleg njih tudi še ilegitalne. Oblastnik Thorez spada v drugo skupino.

Morda o tem razmišljajo tudi tržaški delavci...

Italijanski desetletni načrt

Italijanski minister proračuna in nekdanji dolgoletni finančni minister Ezio Vanoni je izdelal desetletni načrt, po katerem bi Italija postala gospodarsko cvetoča država. Plačilna bilanca bi se povsem izravnala in tudi nezaposlenost bi bila odstranjena.

Pred kratkim so v resnici objavili Vanonijev načrt, in sicer je sam avtor seznanil z njim javnost pred izbranimi gospodarskimi strokovnjaki in zastopniki domačega in tujega tiska.

Italijanska lira je s celo vrsto inflacij sčasoma postala izredno nizka veljavna. Kljub temu je znesek 35 tisoč milijard lir, ki jih je treba po Vanonijevem načrtu investirati v italijansko gospodarstvo, izredno visok znesek (nad 40 milijonov dolarjev). Ta krepka finančna injekcija naj bi italijansko gospodarstvo v naslednjih desetih letih tako počelala, da bi lahko sprejelo kar 4 milijone novih delovnih sil. V deželi, v kateri velja likvidacija množične brezposelnosti kot brezupen podvig, pomeni Vanonijeva rešitev res pravi čudež. Priprava novih 4 milijonov delovnih mest je nujno potrebna zaradi tega, ker ne zadostuje zgolj odpravitve sedanjih dveh milijonov brezposelnih, pač pa, ker je potrebno računati s tem, da bo povečanje prebivalstva v bodočih desetih letih zahtevalo nadaljnja delovna mesta.

Minister Vanoni je pri svojih računih izhajal iz potrebe, da se ljudski dohodek vse do leta 1964 poveča za povprečno 5 odstotkov na leto. S pomočjo smotne davčne in investicijske politike naj bi vlada skrbela za to, da bi se vsaj tretjina prirastka ljudskega dohodka investirala v gospodarstvo. Z ostalimi presežkom ljudskega dohodka pa naj bi se povečala življenjska raven prebivalstva za 50 odstotkov.

Približno 3500 milijard lir, to je desetina predvidene skupne vsote, naj bi se uporabila za pridobivanje novih površin plodne zemlje. Prav toliko bi porabili za izvršitve

Tri vrste kmetov v Sloveniji

Slovenski listi z onstran mejehotel staviti svojega podpis na dovoljenje za gradnjo naselja, namenjenega istrskim izseljencem, ki imajo odkrit raznarodovani značaj! K takemu zadržanju nabrežinskih mož iskreno od srca radi čestitamo!

Bolestno občutimo posledice lanskega izdejstva Titove komunistične diplomacije nad pravici Slovencev in Trstu in sploh nad slovensko zemljo!

OSLAVJE

Dne 25. februarja je pri nas umrla 82 let stara Klanjšček Jožefa vdova Primožič. Bila je vzorna mati in gospodinja, od vseh spoštovana in sploh prijubljena žena, kar se je najlepše izkazalo na njenem lepem pogrebu.

Preostalih iskreno sožalje.

Štandrež - Jeremitišče

Pretekli teden je napravil konec svojemu življenju domačin, 50-letni posestnik Franc Makuc iz Jeremitišča. Vzroki njegovega nepremišljenega koraka niso znani. Ugiba se, da je hudo trpel na živcih.

Zopet samovoljno v smrt

Tudi stari mizar Jožef Ballaben iz Gorice, ul. Favetti 23, je pretekli teden šel prostovoljno v smrt. Zastrupil se je s plinom.

Novi doktor

Gospod Milko Renner je pretekli teden promoviral na tržaški univerzi za doktorja modernega leposlovja. Čestitamo!

IZ SLOVENIJE

ZIVINOREJA V PTUJSKEM OKRAJU

Po uradnem popisu živine, ki je bil januarja letos, je v Ptujem okraju 4769 konj, 33.775 goveje živine, 1516 ovac, 47.510 prašičev in 132.609 glav perutnine.

V primeri z lanskim letom je padlo število konj in ovac, povečalo pa se je število prašičev.

Ti podatki pa niso popolnoma zanesljivi, ker ljudje ne marajo odkrivati svojih gospodarskih skrivnosti v bojni, da se za vsakim popisom skriva davkarja. Samo v eni občini so po naknadnih ugotovitvah utajili 100 prašičev.

PADEC IZVOZA

V januarju letos je znašal celotni jugoslovanski izvoz 4457 milijonov dinarjev, kar je za več kot 300 milijonov dinarjev manj kot v istem mesecu lanskega leta.

To občutno nazadovanje je v glavnem odvisno od večjih omejitev pri izvozu in od pomanjkanja primernih prevoznih sredstev.

PRESKRBA Z MLEKOM

Resen problem predstavlja tudi preskrba z mlekom večjih industrijskih centrov.

Industrijsko središče Jesenice se je n. pr. obrnilo na precej oddaljena Tolmina, da bi si zagotovilo zadostno količino mleka. Tako je podjetje »Planika« iz Tolmina sklenilo pogodbo z Jesenicami za dobavo 3000 l mleka na dan.

Kar na lepem se je pa »Planika« znašla v težavnem položaju, ker ni mogla dobiti kontrolirane količine mleka. Manjkalo ji je dnevno celo 1000 litrov. Naredila je namreč račune brez krčmarja. Tolminski kmetje so raje nosili mleko v svoje vaške mlekarne, kjer delajo sir in maslo, kot bi ga prodajali »Planiki«, ki ga je odkupovaljo po smešno nizki ceni — 19 din za kg.

Da bi ugnali te tolminske puntarje, ki raje podpirajo svoje privatne mlekarne kot »zadružno« »Planiko«, so oblasti mnenja, da bo treba vse te privatne mlekarne zapreti, češ da so nameščene v ne-higijskih prostorih in da nimajo odgovarjajočih kvalificiranih delavcev, ki bi znali pravilno ravnati z mlekom in mlečnimi izdelki.

HRVAŠKI

ZIVINOREJSKI IZVOZ

Lani so s Hrvaškega začeli izvažati tudi večje količine suhega svinjskega mesa. Povečal se je na splošno ves izvoz živine, ki je lani znašal 2500 ton goveje živine in preko 300 ton konj za meso več kot prejšnje leto.

VREDNOST

KMETIJSKE PROIZVODNJE

V preteklem letu je znašala kmetijska proizvodnja Slovenije 48 milijard dinarjev. Ta vsota predstavlja isto višino dohodkov kot jih je kmetijstvo dajalo še pred vojno in se torej ni dejansko nič zboljšalo.

GOSPODARSTVO

GNOJENJE TRT

O gnojenju s hlevskim gnojem smo že pisali. Danes hočemo povedati, kako gnojiti z umetnimi gnojili. Na splošno prevladuje mnenje, da se vino poslabša, če je gnojitev preobilna. Tako mišljenje je resnično samo v primeru gnojenja s hlevskim gnojem.

Gnojenje z umetnimi gnojili pa dobro učinkuje, tudi če je obilno, ker pridelek v vsakem oziru izboljša, posebno ko gre za kalij in fosfor.

Umetnega gnojila moramo trtam dati v razmerju: 40 do 60 kg superfosfata, 20 do 30 kg kalijeve soli in 20 do 25 kg žvepleno-kislega amoniaka na 1.000 kv. metrov površine. Vsa ta tri gnojila pomešamo skupaj in jih med vrste trt enakomerno potrosimo, nato pa zorjemo ali zakopljemo.

Sedanji čas je za tako delo prav primeren, če zemlja ni preveč mokra.

GNOJENJE SADNEGA DREVJA

Tudi pri sadnem drevju velja isto pravilo kot pri trtah. S pravilnim gnojenjem pomnožimo pridelek, ki pride tudi debelejši in okusnejši.

Zmes 100 kg superfosfata, 50 kg kalijeve soli in 60 kg žvepleno-kislega amoniaka nam rabi za večji sadovnjak, sicer si pripravimo sorazmerno manjšo zmes. Od take zmesi pa damo 1 kg vsakemu drevesu, ki pridela 20 kg sadja; 2 kg zmesi, če predvidevamo 40 kg sadja; 3 kg, če pričakujemo 60 kg sadja, in tako dalje. Gnojilo pa potrosimo pod drevo, in sicer nekoliko širše kot je njegova krona. Nato zmes zakopljemo odnosno zorjemo, če zemlja ni preveč mokra.

Ko drevo ocvete, je dobro pognojiti ga z apnenim nitratom po 1/2 (pol) kg na vsakih 20 predvidenih kg sadja. Tudi to gnojilo nekoliko zagrebemo v zemljo.

Tako gnojenje je zelo pripravljivo, ker dobimo za njim prav lepo, debelo in zdravo sadje.

Namesto apnenega nitrata lahko polivamo okoli dreves tudi gnojilno, 30 do 80 litrov za večje drevo, polovico za manjše. Gnojilno je rabiti zlasti pri mladem drevju, ker pospešuje raščo.

Polivamo pa le na vlažno in ne na suho zemljo, ker bi sicer drevju škodovali!

„Delo“ - bombe - človekoljubnost

(Nadaljevanje s 1. strani)

zbiranje podpisov proti atomski bombi, ne, ker jim je mar za človeški rod, ampak, ker vedo, da niso Sovjeti v atomskih bombah zapadnemu svetu kos.

Zato gorje človeštvu, če mu bodo komunistični kozli čuvali zeljčice! To bo najhujša atomska bomba, ki jo je človeški rod kdajkoli doživel. Boljševiška atomska bomba že 37 let v Rusiji z nezmanjšano silo izžareva smrt, bedo in pomanjkanje; kaj je nova atomska bomba proti temu peklenskem izumu? O tem naj bi raje »Delo« poučilo svoje bralce.

ing. --- nce

Atomska medicina

Starši štiritletne deklice, tam neke ob Bodenskem jezeru, so preživljali težke ure. Spomladi leta 1954 je izgledalo, da je usoda obsojila njihovo hčerko Gizelo na večno temo. Nesreče male deklice so pričele že pred dvema letoma. Starši so opazili, da otrok pogostokrat joče in si z ročico mane oko. Strokovni zdravnik je že kmalu nato ugotovil pošastno diagnozo: gliom. To je oteklina v očesu z učinki in posledicami raka. V takih primerih preostaja še edino možno sredstvo: odstranitev oteklina z očesom vred.

Tej operaciji se je morala podvreči tudi mala Gizela. Na vso nesrečo pa so gliom opazili prekasno. Ze po dveh letih se je bolečina prenesele tudi še na preostalo oko. Osem milimetrov debela oteklina je pritiskala na očesno jabolko in se polastila polne četrtine očesne površine. Staršev se je polastil obup. Enkrat so že doživeli, kakšne so posledice take divje oteklina. In tudi sedaj ni nobenega drugega izhoda, kot odstranitev še preostalega očesa?

Več zdravnikov vseučilišča v Freiburgu je pregledovalo nesrečnega otroka. Končno so se zdravniki odločili za postopek, ki je prvi te vrste v zgodovini zdravilstva. Nekemu spretnemu steklarju so naročili, naj pripravi posodo iz ne zdravljivega Plexi stekla, ki se mora natančno ujemati z obliko očesa in oteklina. Ta steklena posoda je postala nosilec zelo nevarne substance, radioaktivnega stroncija. To zvrst elementa stroncij so izdelali v atomski peči. Tak stroncij stalno izžareva trde žarke, ki za vedno uničijo živa stanjšja. Zdravniki so natančno izračunali množino tvariva, ki je bilo potrebno za pokončanje divjega izrastka. Noben žarek pa se ni smel vtihotapiti v zdravo stanjšje.

Na samem dekličinem očesu je bila potrebna še majhna operacija, da so notranjo stran s stroncijem prevlečene posode pritrdili na divji izrastek. Samo trideset minut je smelo biti oko izpostavljeno izžarevanju. Nato so stekleno posodo odstranili. To je bil tudi ves zdravniški postopek. Vse ostalo so prepustili materi naravi sami.

Sedaj preiskuje otroka po enkrat tedensko očesni zdravnik. Največja nevarnost je odstranjen. Zdravniki trdno upajo, da bo mala Gizela že čez nekaj tednov zdrava.

V prejšnjih časih — tako trdijo zdravniki — podobna obolenja niso bolnika oropala samo luči svetlobe, pač pa se je prej ali slej bo-

lezen razširila tudi na ostale organe in predvsem v možgansko okolje, kar je vodilo bolnika neizogibno v prezgodnji grob.

Tudi ta primer je eden izmed številnih koristnih sadov današnjega atomskega obdobja; da bi atom v resnici služil človeškemu zdravju in ne tudi njegovemu uničevanju!

Resnični črni potnik

Kakor mnogo drugih Slovencev, tako se je tudi mariborski ključavničar odločil, da jo potegne čez mejo v Avstrijo. Morda tudi zato, da bi ga karabinerji iz Italije ne poslali zopet nazaj. Obšel se je v dimnikarja, si počrnil obraz, stisnil pod pazduho dimnikarsko omele in ščetko na plateni žici ter jo mahnil proti avstrijski meji.

Oglasal se je po različnih kmetijskih hišah in ometal dimnike kakor je vedel in znal. Končno je prispel do jugoslovanske carinarnice. Ko ga je carinik zagledal, ga je naprosil, naj pregleda peč, ki tako slabo vleče. Mož se je lotil dela in srešno pripravil dimnik, da je spel polno zadihal. Cariniki so mu postregli še z avstrijskimi cigaretami in majhno napitnico. Ljuboznivo se je poslovil.

Ko je dospel izven območja carinjskih pogledov, jo je pobrisal čez mejo. Tudi na oni strani meje se je oglašil v kmečki hiši, pa ga je kmetica zavrnila, češ da je bil prav prejšnji dan dimnikar in da ni za to nobene potrebe po čiščenju. »Nič ne de,« je dejal begunec, »sedaj naprej sem zopet ključavničar.«

OD TU IN TAM

V neki restavraciji v Modeni, ki je znana po izvrstnih gobah, je eden od številnih prijateljev gob nenadoma zdrknil na tla in pričel kričati: »Zastupili so me! — Devetnajst gospodov s krožniki gob pred seboj je planilo pokoncu. V divji tekmi so zbežali skozi vrata in jo z vso naglico pobrisali naravnost v mestno bolnišnico. Tu so vsem izpraznili želodce, razen tistemu, ki je prvi zakričal. Izkazalo se je, da je bil to lastnik nekega bližnjega konkurenčnega lokala...»

Zelo presenečena je bila ob zadnjem deževju neka tržaška gospa, ko je razpela dežnik in se ji je na glavo vsula kar obilna porcija goste fižolove juhe. Prejšnji dan je z juho postregla beraču, ki pa mu juha verjetno ni ujalala, pa jo je odložil v dežnik, ki je stonel pri obešalniku.

Primarij klinike v Madridu se je pritožil pri policijskem ravnatelju, ker preizkušajo madridski motorizirani stražniki zavore na svojih motorjih vozilih prav pred bolnišnico. S temi poizkusi, tako je podaljšal primarij, vznemirjajo bolnike, in ker se to dogaja tudi ponoči, je po njegovem mnenju tako postopanje očitno kršenje nočnega miru. Policijski ravnatelj je primariju takoj odgovoril: »Preizkusni zavor so nevarna zadeva in jih ovrjavljamo pred bolnišnico zato, da nam je pri morebitnih nezgodah zdravniška pomoč takoj pri roki.«

Angleški finančni minister je pred kratkim prejel od nekega dav-

RESOLUCIJA JUGOSLOVANSKA EMIGRACIJA

nabrežinskega obč. sveta

(Glej poročilo na 4. strani)

Občinski svet občine Devin - Nabrežina, zbran na svoji izredni seji dne 3. marca 1955, je soglasno ugotovil:

da je kljub nasprotnemu mnenju občinskega sveta in nasprotovanju vsega slovenskega prebivalstva imela tržaška prefektura za umestno ukazati županu naše občine, naj dc 5. marca t. l. izda organizaciji Juljskih in dalmatinskih beguncev gradbeno dovoljenje za zidanje novega naselja v Sestljano za sto begunskih družin, ne glede, ali je to v skladu z regulacijsko-gradbenim načrtom, ki se pripravlja, in da je ukaz, s katerim se hoče izvajati moralno nasilje in pritisk na županovo osebo, vzbudil odpor vsega našega prebivalstva, ne proti beguncem, temveč proti gradnji naselja in proti sistematičnemu raznarodovanju naših krajev, kar tudi ogroža javni red in dosedanje mirno sožitje med tukaj živečimi narodoma.

Proti temu dviga občinski svet ogorčen protest, a obenem ugotavlja naslednje:

1) Tudi ne glede na to, ali je ta ukaz v skladu z bodočim regulacijskim načrtom, je občinski svet mnenja, da bi bilo zidanje imenovanega naselja v kričeem nasprotju z duhom in besedilom Posebnega statuta, priloženega londonskemu memorandumu od 5. oktobra 1954, in katerega dosledno izvajanje sta stevčano zajamčila ministrski predsednik dr. Mario Scelba in

generalni vladni komisar g. dr. Giovanni Palamara.

2) To zidanje bi istočasno predstavljalo težko breme za močno pasivno občino. Sto begunskih družin brez kakršnega koli premoženja bi pomenilo priselitev okoli 400 novih občanov, za katere bi moralo domače prebivalstvo skrbeti v primerih bolezni, onemoglosti, brezposelnosti itd.

3) Sestljan je izrazito tujskoprometno središče, edino na tem delu naše obale. Tujski promet je eden izmed temeljev njegovega gospodarstva. Zato je bodoči regulacijski načrt predvideval, da bi se prav v tistem delu Sestljane, kjer se hoče vsiliti zidanje begunskega naselja, morali graditi hoteli, vile in parki. Namesto tega hočejo tja postaviti hiralnico in ljudske hiše, kar bi odvajalo tuje in škodovalo gospodarskim interesom prebivalstva naše občine.

Zaradi navedenih pravnih socialnih in gospodarskih razlogov občinski svet:

1) obvezuje župana, naj ne izda organizaciji Juljskih in dalmatinskih beguncev gradbenega dovoljenja;

2) poziva generalnega vladnega komisarja za Tržaško ozemlje, dr. Palamara, naj nemudoma prekliče ukaz podprefekta z dne 1. marca t. l., ki je kričevit in naperjen proti slovenski etnični skupini;

3) sklene, da župan o tem obvesti predsednika italijanske vlade, ki je odgovoren za izvajanje določb Posebnega statuta.

predsednika prevrgel. Ko se je potem Nehru odpravil, da se po vzpne v letalo, ki naj bi ga pripeljalo na obisk v Moskvo, se je v Kremlju prevrnil Malenkov. Pred Nehrujevo smolo torej nista varna niti Vzhod, niti Zahod. Od tega časa dalje v vseh prestolnicah sveta zaskrbljenostjo pričakujejo Nehrujeve obiske. Marsikje bi si smolarja pa v resnici želeli na obisk...

Znani ruski zdravnik Bogomolec je s svojim živiljskim eliksirjem podaljšal življenje tudi pokojnemu Stalinu. O tem eliksirju so komunisti trdili, da prinaša dolgo življenje in večno mladost. Sedaj Bogomolec serum prodajajo po vseh sovjetskih lekarnah. Ogrorni reklamni plakati kupcem zagotavljajo življenjsko dobo 140 let. Kakor pri vseh komunističnih obljubah, tako tudi v tej reklamni prevodno molčijo, da je ruski biolog Bogomolec umrl pri 65 letih starosti na srčni kapi. Umrl je verjetno tako, kakor bi umrl, če bi serum ne užival.

Mlada pevka Lisa della Casa, ki je poročena z nekim Jugoslovanom, je odpotovala na Bodensko jezero, kjer bo stanovala v sedem sto let starem gradu, ki je nekoč pripadal Napoleonu III. Po svoji koncertni turneji po Evropi se je za nekaj dni ustavila tudi v Londonu. Radovednim častnikarjem je izjavila, da ji je zelo težko uriti svoj glas po hotelih. »Ne cenijo me preveč, če glasno prepevam v hotelski sobi, zato se urim — brezglasno. Memoriram note in tako so vsi zadovoljni.«

Zgodba, ki vam jo želim povedati, ni zrasla na mojem zeljšču, slišal sem jo v vlaklu, n poti v šolo. Morda jo je že nekdo nekeje napisal. Ce je tako, potem naj mi oprostite in naj me ne obdolžuje duhovne tatvine, kakor je pred kratkim tako prepričljivo odsvetovala neka ocenjevalka »Literarnih vaj« na Tržaškem Radiu nekim mladim privlačcem tujeja knjižnega blaga. Želim samo, da bi zgodba ne zašla v pozabo.

Pred mnogimi, mnogimi leti, je bogat trgovec na Kitajskem poročil najmlajšemu hčerko stare vdove v oddaljeni vasi. Prevzela ga je le redna dekletova lepota in njeno

»Hrvatska Zora«, ki izhaja v Monakovem, prinaša uvodnik pod naslovom »Tito in emigracija«. Da bi naše čitatelje seznanili z gledanjem enega dela emigracije na stvarnosti v Jugoslaviji in njenih odnosov do zunanjega sveta, povzemamo glavne misli članka.

Naša politična emigracija ni mladostna lepota, ki se je rodila — po primeru klasične Venera — iz morske pene in jutranje rose, pač pa je priletna matrona, ki zama prikriva na obrazu sledove svojih grehov in »izkušnje« z debelo plastjo šminke.

Nimamo niti volje, niti časa, niti prostora, da bi obnovljali ves pregrešen življenjski potek naše emigracije. Nanižali pa bi radi samo tiste podatke iz njenega življenja od leta 1945 pa do danes, ki so neposredno ali posredno povezani s stvarnim stanjem v Jugoslaviji, s Titovo diktaturo komunizma.

Ko se je Tito dokopal do oblasti in dokler je bil še zvesti sopričnik rdečega carja Jožefa Groznega (Stalina), je vsa naša emigracija tolažila jugoslovanske narode in samo sebe takole: »Tito je kuga vseh kug. Pa ne bo dolgo! Bog je že določil in poslal tistega, ki bo za nas pobiral kostanje iz žerjavice! To so naši dični zavezniki, velike zahodne demokracije. Res je, da niso nikoli izjavili, da bi bili mi njihovi zavezniki, celo uradno so priznali Titovo vladno, ali oni so s srcem z nami, drugače tudi biti ne more. Mi smo njihovi in oni so naši! Velike zahodne demokracije, predvsem Amerika, bodo čez leto ali dve napovedale Moskvi vojno, zdrobite in uničite bodo svetovni komunizem, vrgle Tita s sedla, da bi nas posadile nanj. Ko se bo to zgodilo, bo blagor jugoslovanskim narodoma! Naša emigracija je, z redkimi izjemami, verjela v letih 1945 - 1950, da bo izbruhnila vojna. Namesto pa, da bi velike zahodne demokracije udarile na Moskvo in njene pripreznice, so svojo vojsko razpustile. Tito pa so postregle z UNRRA pomočjo v vrednosti kakih 460 milijonov dolarjev. Kakšno neki Blaire-ovo posojilo! To je bil komaj malovredni drobiž!

Slovo od Moskve

Na Vidov dan 1948. leta se je Tito poslovil od Moskve. Zakaj? Razlog je bil v prvi vrsti psihološko-oblastniške narave: vztrajati ob Moskvi je pomenilo za Tita biti guverner neke moskovske pokrajine, biti guverner in prisklednik v stalnem strahu za oblast in za glavo. To mu seveda ni moglo ugajati. Po tveganju in naporih državljanske vojne je hotel Tito ostati »gospodar na svoji zemlji«, popoln in neomejen gospodar nad »osvojenoe-osvojenoe Jugoslavijo, in ne nekak njen upravitelj po oblastilu in spremljivji milosti Stalina in Kremlja. Ko se je Zahod odločil, da trvno in moralno podpre Tita in njegovo emancipacijo, je naša emigracija soglasno protestirala: »To je nezasištan škandal! Podpirajo Tita in se ne zavedajo, da bi brez te pomoči Tito neizogibno zletel! Ničve v naši emigraciji ni razmišljalo o tem, kaj bi sledilo Titovemu padcu! Prav na to pa so mislili veliki zahodni zavezniki, ki so sklepali takole: »Ce Tito ne pomagamo, mora pasti! Ce pade, bo njegovo mesto zasedel desetkrat hušji hudobec; na hrbet Jugoslavije se bo bodo povzpeli kominfornisti, zvesti služabniki Moskve! To pa bi lahko preprečili samo z vojno, vojne pa za sedaj ne želimo in nemočemo!«

Na veliko zgražanje naše daleko-

vidne in globokoumne emigracije je Zahod nadaljeval s podpiranjem Tita in njegove vladavine, ki je od leta 1948 dalje v svoj nenasištan žep pobasala nadaljnjih 500 milijonov dolarjev raznih podpor.

Josip Broz Tito pa je sam pri sebi takole modroval: »Odeceptev od Moskve je kaj dobičkanosna kupčija! Velik tepec bi bil, če bi se popolnoma povezal z Zahodom! Res je, da bi jugoslovanski narodi imeli od tega velike koristi — Italia, Gallia, Britania, Germania, docent! — ampak prej ali slej bi moral le pobrati šila in kopita ter oditi v pokoj. Bogami, tega pa ne želim in nočem, ker še nisem za pokoj. — Zato bom nadaljeval, in po smrti onega — vrag ga odnesi! — bom vodil politiko: »Dobro jutro, gospoda, na obe strani!« In nihče mi ne more pokvariti te politične linije! Kajti Zahod mi MORA pomagati, če mu je to prav ali pa ne.«

Vsa nerodnost je prav v tem, da Zahod mora, če noče s tem, ko vleče lisico, da izvleče tudi volka, v resnici pomagati Titu...

Balkanski Cagliostro

Pod vplivom javnega mnenja je Zahod vsekakor poskušal, da Tita popolnoma pritegne na svojo stran. Po eni strani mu je obetal hribe in doline, po drugi pa mu je pretil, da mu odtegne svojo pomoč. Tita pa ni vesela cuzak: Zahodu je dovoljeval nepomembne koncesije, ki jih je tehtal z lekarniško tehniko, z upornostjo pa je vztrajal na postojankah »ekvidistance« enake oddaljenosti od Vzhoda in Zahoda. Zaradi te upornosti je Zahod v srcu razjarjen nad Titom, ali se mu tudi čudi: »Mojster je to balkanski Cagliostro (pravijo zahodni diplomati), žejnega ga ni moč prepeljati čez vodo!« Pomoč Titu v denarju in dobrinah pa se veselo nadaljuje...

Res je, tudi razvoj splošnih mednarodnih razmer mu je bil naklonjen: vojni posegi na Koreji so dokazali, da se zahodni narodi, z razliko od azijskih, bojijo vojne bolj ko hudič križa. Pokazalo se je tudi, da Angliji ne prija, da bi prišlo do skorajšnjega in dokončnega obrnračna s Sovjeti. Zaradi tega so na Zahodu vse bolj prihajale do izražanja misli in želje, da bi s Sovjeti prišlo do splošnega premirja na vsej zemeljski obli. To pa na temelju načela »beati possidentis«, to je, da bi se Vzhod in Zahod razmejila po črti svojih današnjih zemeljskih posesti z obvezo: »da eden in drugi zadržljeta in se drug v drugega ne vmešavata«. Ta splošna težnja za zmanjšanjem napetosti in sožitjem je Tita prišla kot naročena. Ko je z Balkanskim sporazumom s Turčijo in Grčijo dokazal, da je mogoče sožitje med komunističnimi in kapitalističnimi deželami, se je odpravil na pot po zahodnih in nevtralnih državah (Vzhod je zanj še vedno območje, kjer je nevarno nagabati se skozi okno), da bi si kot vrvak miru, kot prvi koeksistencialist pridobil čim več osebne reklame. Togliatti lahko Tita svobodno zmerja z »balkansko bolhos«. Izgleda, da na Balkanu tudi bolhe ljubijo parade, častihlepja, odlikovanja, »slavos... (Čudežno čudo je prav to, da Tita, gojenec dialektičnega in historičnega materializma, realist »par excellence«, ne uvidi, da je od resnosti do smešnosti en sam korak, in da se Zahod in Vzhod norčujeta nad njegovim oponašanjem Goeringa!)

Po obisku Londona, Ankare in Aten se je Tito odpravil še v Indijo in Birmanijo na obisk tamkajšnjih »demokracij« in pagod. (Na »Galeb« ga niso spremljali zgolj

(Nadaljevanje na 4. strani)

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE ZA TRZASKO OZEMLJE

V soboto 12. t. m. ob 20.30 v dvorani Gospodarskega društva na KONTOVELU
Charles Vildrac

LADJA TENACITY

V nedeljo 13. t. m. ob 16. uri v dvorani Gospodarskega društva na KONTOVELU
Charles Vildrac

LADJA TENACITY

V četrtek 17. t. m. ob 20.30 v kino dvorani v NABREZINI
Charles Vildrac

LADJA TENACITY

POD ČRTO

PRVI POIZKUS

SPM je razpisala Mladinski literarni natečaj. Prejeli smo dva prispevka s prošnjo, da ju objavimo izven natečaja.

PRED PRVIM SESTANKOM

Bilo je neko nedeljo. Kosila ni hotelo biti nikoli konce. Sedel sem kot na trnju. Mamica me je od časa do časa smehljaje se pogledovala — tako, kakor bi hotela reči: mo, mali, kaj pa ti je pravzaprav?

Moje mlajše sestrice pa so govoricile in pripovedovale venomer. Očka jih je pazljivo poslušal in ni kazal prav nobene namere, da bi se dvignil od mize.

»Kaj imaš za plotom?« me je vprašala mamica.

»Gotovo! Dogovoril sem se s prijateljem.« — »Tako, mon petit, potem se pa kar odpravil!«

Monpti me vedno spravlja v negotovost. Kadarkoli je moja mamica očka ali pa mene zafrikavala, je govorila po francosko. Vedela je, da midva tega jezika ne razumeva, in prav to jo je veselilo.

Kljub temu sem skočil pokoncu, zdiralj v sobo, se poščno počeslo

in s ščetko potegnil preko ovratnika sukničja ter hotel izginiti po stopnicah. Mamica je zaklicala: »Monpti, počakaj še malo!«

O, sveta nebesa! Ce se mi zdaj še kaj zgodi, saj je že skrajni čas!

»Kaj bi rada, mamica?«

»Počakaj, obledi si očkovo srajco — ta je za nedeljo mnogo lepše od tvoje. Ali se ne bi preoblekel?« In pri tem je s svojimi lepimi prsti tipala po mojem ovratniku srajce. Mislil sem si, očkova srajca — bo napravila gotovo dober vtis. Dobro torej. Z vso naglico sem se preoblekel. Ko sem bil že zopet na vratih, se mi je postavila mamica nasproti. Roki je držala za hrbtom in nekaj skrivala.

»Monpti,« je dejala mehko — pri tem pa se je spet smehljala po francosko, »ali ne bi vzel s seboj nekaj cvetic?«

Kaj? Jaz? Cvetlice? Bil sem v taki zadregi, da sploh nisem vedel kaj odgovoriti.

»Seveda, za mater tvojega prijatelja,« je resno nadaljevala.

Tudi cvetlice gotovo napravljajo vtis pri mali Marti, sem preudarjal. Končno je to naravnost imenitno, če ji prinesem cvetice. In to, kar je moja mamica izza hrbta pri-

vlekla na dan, je bil pravi, pravcati, v svilen papir zaviti in z zlato vrvice prevezan šopek.

»Prisrčna ti hvala, mamica! sem dejal in zdiralj po stopnicah navzdol. Komaj pa sem prispel v prtiličje, me je že zopet klicala: monpti! Oh, to pa je zdaj že v resnici nevzdržno!

Stekel sem po stopnicah zopet navzgor ves zasopel in tudi natak-njen. »Ubožec,« je dejala, »prosti! Hotela sem te samo vprašati, ali imaš sploh kaj denarja s seboj.«

»Denarja? Cemu pa mi bo denar?«

»Monpti! Morda pa bosta želela skupno popiti škodljivo kave!«

»Kave! Od kdaj pa pijem kavo zunaj?«

»Take stvari, monpti, se dogajajo. Tu imaš pet sto lir, tudi za slaščice bo zadostovalo.«

Zelo me je osramotila. Stala je pred menoj, držala pred seboj petstotak in se smehljala — tako prisrčno in prav nič po francosko. Mislim, da je moja mamica najsi- »a«nejši človek na svetu. Pri tem pa je imela na sebi še svetlosive očkove hlač, ki ji neprimerno bolje pristojajo kot očetu.

»Mamica,« sem pričel in gledal v

šla, a veš, saj ne grem k prijatelju, pač pa...«

Ni me pustila izgovoriti. »Tihole« je dejala in položila kazalec na ustnici, »prav imaš, takih stvari moške ne pripovedujejo, monpti. Ko boš nekoliko starejši — in prav posebno takrat — se spomni, da je bila tudi tvoja mamica nekoč majhna, ljubko dekletca!«

Zaprta mi je vrata pred nosom, potem ko je še nekaj na hitro spregovorila — skoro v zadregi — po francosko.

TEKMOVALKA

Zgodba, ki vam jo želim povedati, ni zrasla na mojem zeljšču, slišal sem jo v vlaklu, n poti v šolo. Morda jo je že nekdo nekeje napisal. Ce je tako, potem naj mi oprostite in naj me ne obdolžuje duhovne tatvine, kakor je pred kratkim tako prepričljivo odsvetovala neka ocenjevalka »Literarnih vaj« na Tržaškem Radiu nekim mladim privlačcem tujeja knjižnega blaga. Želim samo, da bi zgodba ne zašla v pozabo.

Pred mnogimi, mnogimi leti, je bogat trgovec na Kitajskem poročil najmlajšemu hčerko stare vdove v oddaljeni vasi. Prevzela ga je le redna dekletova lepota in njeno

prikupno obnašanje.

Da bi stare ženske ne prepuščali samoti in da bi je ne odtujil domačemu krogu — morda tudi zato, da bi svoje mlade in lepe žene ne izpostavljal zapeljivostim mesta, je vztrajal na tem, da bo z ženo stanoval tudi v naprej kar pri tašči. Mladi nevesti v začetku to ni bilo všeč, ker si je želela ogledati tisti svet, o katerem ji je bogataš toliko lepega pripovedoval. Kasneje pa se je unesla tudi že zato, ker je bil mož zelo nežen do nje in ji izkazoval vso svojo ljubezen. Najbrž pa tudi zato, ker jo je vedno znova presenečal s pripovedovanji o velikem svetu.

Nekega dne pa je moral mož že zopet na dolgo potovanje. Ko se je poslavljaj in jo zadnjič objel, se je tesno stisnila k njemu in ga zaprosila, naj ji vendar nekaj, karkoli že, prinese iz mesta. Morda školjko, je prosila, ali glavnik, da si svojih dolgih črnih las ne bo morala tudi še nadalje urejevati s prsti. Trgovec je obljubil in odpotoval.

Kako veliko je bilo njeno presenečenje, ko se je po treh mesecih oddalnosti trgovec vrnil in je držala v rokah glavnik iz biserovine. In ko se je prvič pripravljala, da bi ga uporabila, je trgovec pote-

gnil iz številnih gub svojega oblečila nekaj svetlikajočega. Dejal je: »Tudi to zrcalce spada h glavniku!« in ji ga izročil.

Brez besed ga je držala v roki. Opazila pa je, da je hrbtina stari zrcala prav tako iz biserovine. Ni pa vedela, kaj naj stori s stvarjo. O zrcalcih je že nekaj slišala, vendar še nobenega ni videla in tudi njenega obraza še nobeno zrcalo ni obudovalo.

Ko ji je mož zrcalo zopet potegnil iz rok in ga ji pomolil pred nos, se je strahovito prestrašila. Zgrabila mu ga je iz rok in vsa jokajoča odhitela k materi. Trgovec, ves prevzet od začudenja, ji je polagoma sledil. Slišal je, kako se je materi hlipajoče pritoževala: »Matil! Poglej — s seboj je prinesel sliko tuje ženske!«

Pravkar je hotel stopiti v sobo, da bi pojasnil zmotu, ko je mati mirno vzela zrcalo in smehljaje dejala: »Pokaži mi stvar, otrok!« Tedaj se je trgovec odločil, da prepuosti vso zadevo materi in njeni razsodbi ter je zadržal korak. Mati se je pogledala v lesketajoče se darilce, za trenutek zadržala pogled na njem, nato pa odgovorila: »Pred to ženo, otrok moj, naj te ne bo prav nič strah! — Ta je že zelo stara!«

VEŠTILNIK TRŽAŠKEGA

Begunsko naselje v Sesljanu

Izredna seja občinskega Sveta v Nabrežini

Pretekli četrtek, dne 3. t. m. se je vršila v Nabrežini izredna seja občinskega sveta. Takoj po otvoritvi se je povzel besedo župan, ki je sporočil, da je sklical izredno sejo z namenom, da obvesti občinski svet o zadevi dovoljenja za gradnjo begunskega naselja v Sesljanu ter da svetovalci odločijo o nadaljnjih korakih, ki so v tej zvezi potrebni. Župan je podal zgodovino vse te zadeve, iz katere smo posneli, da je ustanova Julijskih in Dalmatinskih beguncev (Opera per l'assistenza ai profughi Giuliani e Dalmati) vložila prošnjo za gradbeno dovoljenje 25 hiš s štirimi stanovanji ter hišo za zavetišče starih in bolnih, prve dni septembra 1953. Ko je ta prošnja z vsemi potrebnimi načrti prišla pred občinsko gradbeno komisijo, je ta sklenila, da zaradi velikega obsega gradnje ne more te prošnje vzeti v poštev vse dotlej, dokler ne bo končan in stopil v veljavo regulacijski načrt za Sesljan in Devin, ki je bil takrat že v delu.

To ogromno delo za dokončno moderno regulacijo pripravljata inž. Meng iz Trsta ter je sedaj šele dobra polovica končana. Prošnja takrat ni bila zavrnjena, ampak je odložena. V tem smislu je občina poslala odgovor gori navedeni ustanovi. Ta pa se z odgovorom ni zadovoljila ter je proti odločitvi občinske uprave vložila rekurz na takratno Predsedništvo cone. Dne 26. novembra 1953 je Predsedništvo cone ugodilo rekurzu ter ukazalo županu, da mora izdati gradbeno dovoljenje, ne glede na to, v kakšni fazi je delo regulacijskega načrta, ki bo stopil v veljavo šele, ko bo odobren od pristojnih oblasti. Proti temu odloku je občina imela čas 30 dni, da vložijo rekurz na ravnanje za notranje zadeve bivše ZVU. Ker je bil odlok dostavljen 26. novembra, je bil zadnji dan za vložitev tega rekurza 26. decembra. Zaradi praznikov je bil pa rekurz vložjen na prvi delovni dan po božičnih praznikih, to je 28. decembra l. l. Od takrat do 13. jan. 1955 ni bilo o odgovoru ne duha, ne sluha. Pač pa se je izvedelo, da je polkovnik, poveljnik štaba bivše ZVU, izjavil županu, da dokler so oni tu, ne bo rekurz rešen.

13. januarja letos pa je župan prejel dekret generalnega komisarja, da je ta rekurz vrnjen ter da ne pride v poštev, ker je bil prepozno vložen. Moral bi biti namreč vložen vsaj zadnji dan, t. j. 26. decembra, na praznik sv. Stefana. Bila je sobota, ker ta dan ni priznan za praznik. Kmalu nato je prizadeta ustanova s pismom od 1. febr. zahtevala, da sedaj, ko je rekurz odbit, občina izda naproseno gradbeno dovoljenje. Ker občina na to pismo ni odgovorila, je ustanova beguncev s pismom z dne 18. februarja ponovno zahtevala gradbeno dovoljenje ter zraven še pristavila, da se bo v primeru, ako tega dovoljenja ne prejme do 28. februarja, poslužila vseh sredstev, ki jih zakon dovoljuje, da prejme to, kar ji pripada. Na to pismo je uprava občine odgovorila, naj za definitivni odgovor počakajo do 10. marca, s poznejšim pismom pa je sporočila, da bo prošnja z načrti ponovno predložila gradbeni komisiji.

Takoj drugi dan po zapadlem roku, to je 1. marca, je tržaška prefektura poslala županu opomin, da je 28. februarja potekel rok za izstavitev gradbenega dovoljenja ter da sedaj občinska uprava si proti postavno zadržuje dovoljenje. Zaradi tega zahteva prefektura, da se to dovoljenje izda vsaj do 5. marca, v nasprotnem primeru se bo

Jugoslovanska emigracija

(Nadaljevanje s 3. strani)

Ranković, Krajačić, Koča Popović, Veselinov, pač pa tudi naša pristna ciganska kapela, ki je na ladji pripravljala sevdalinska razpoloženja. Da bi mu pokvarili sevdalinsko in triumfatorsko dobro voljo, so ga nagajivi in zavistni Anglosaksonci zbodli z iglo z odpadnikoma Džilas in Dedijerjem, ki sta geslo: »Nas in Rusov je 180 milijonov, zamenjala z geslom: »Nas in Američanov je 200 milijonov! Za zbodljaji z iglo pa poginejo samo metalji in hrošči in ne debelekoči, kakršen je Tito. Ker pa je ta zbodljaj v debelem meso prišel v trenutku povečane občutljivosti, je bil Titu vendar skrajno neprijeten. Džilas in Dedijer sta se morala za radi svojih platoničnih uslug Zahodu iz topičerskih letovistov preseliti, pod »časno nadzorstvo« (custodia honorata).

(Dalje prihodnjič)

poskrbelo, da se to dovoljenje izda po namestniku, ki ga bo določila prefektura. Sedaj je nadaljeval župan, smo pred datumom zapadlosti, in ker sam o tem delikatnem vprašanju nočem odločiti, naprošam občinske svetovalce, da to zadevo temeljito preučijo ter da nato odločijo in dajo županu mandat, kako naj se v naprej zadrži v tem vprašanju.

Prvi se je oglašil k besedi svetovalec Colja, ki je v obširnem govoru navedel vse razloge, ki govorijo proti temu, da bi se to dovoljenje izdalo. Dalje so govorili še odbornik Vizintin, svetovalec dr. Škerk, odbornik Drago Legiša ter drugi. Vsi so si bili v tem edini, da bi naselitev tako velikega števila beguncev postala občini v breme, ker bi vsi ti ljudje bili deležni občinske pomoči v primeru bolezni, zdravljen, bolnice itd. Vprašanje je, kako se bo zapolnilo tako veliko število delovne moči, ko so pa še naši ljudje prisiljeni izseliti se v Avstralijo in druge kraje. Toda glavni vzrok, da smo proti temu naselju, je, ker vidimo v tem položaju, da se na ta način začenja sistematično raznarodovanje naše zemlje ter se hoče spremeniti etnični značaj našega podeželja. Vsi

so ugotovili, da s tem nismo strovarno razpoloženi proti beguncem kot takim, nasprotno, sočustvujemo z njimi, vendar želimo, da jih naselijo po drugih krajih Republike, a ne tu, ker izgleda, da hočejo begunce izkoristiti proti našemu življu na tem ozemlju.

Po končanih govorih, ki so vsi bili zaključeni s pozivom, da župan tega dovoljenja ne izda, je župan podal glavne misli vseh govornikov ter predlagal, naj bi se to postavilo v resolucijo, ki naj bi bila sprejeta od občinskega sveta. Predlagal je posebno komisijo, ki naj bi sestavljali zastopniki vseh političnih skupin. Občinski svet je predlog sprejel ter je bila po polurnem odmoru resolucija sestavljena in soglasno sprejeta. Prinašamo jo na 3. strani.

V AVSTRALIJO

18. t. m. bo odplul v Avstralijo parnik »Toscanelle« s 350 specializiranimi delavci.

Prevozne stroške bosta deloma krili avstralska in italijanska vlada. Vsak potnik pa mora imeti s seboj znesek 32.000 lir, deloma v avstralskih, deloma v angleških šterlinah.

Nabrežinska zadeva

Svétinik prefektore, Oreste Pierolli, se je v ponedeljek 7. t. m. opoldne javil na županstvu občine Devin-Nabrežina izključno v svojstvu komisarja sad hoca za izdajo gradbenega dovoljenja organizaciji za pomoč julijskim in dalmatinskim beguncem, ki bo v Sesljanu gradila predvidene hiše na svojih zemljiših.

Svétinik Pierolli je pokazal devinsko-nabrežinskemu županu dekret prefektore o njegovem imenovanju za komisarja ter je prosil, da mu da na razpolago občinskega tajnika in strojepislo.

V dveh urah so istrski in dalmatinski begunci doživeli, da je izredni komisar pregledal načrte in podpisal gradbeno dovoljenje ter končno napisal še pisma, ki so bila naslovljena vladnemu generalnemu komisarju, prefekturi in omenjeni organizaciji, da je bil ukaz izvršen in da je gradbeno dovoljenje podpisano.

Zakaj se Organizacija istrskih in dalmatinskih beguncev toliko poteguje ravno za zidanje begunskih naselij v Sesljanu in Nabrežini, se sprašujejo ljudje. Saj je Sesljan kraški svet, pust in kamenit in oddaljen od Trsta, v katerem bodo vsi begunci zaposleni kot delavci in uradniki. Ko je pa toliko sveta pod Katinaro, na Trsteniku, nad Barkovljami, v Zavljah, mestih, ki so blizu Trsta in delovnih centrov. Kdor pomisli, da gre ne samo za zidanje prvih 25 hiš, ampak še za drugih 50, tedaj skupaj 75 hiš po 4 stanovanja za 300 družin ali 1200 do 1500 oseb, se prepriča, da to pomeni masovno naseljevanje občine Devin-Nabrežina, ki ima le 5000 prebivalcev. Tako organizirano naseljevanje ima za cilj umetno ograjati spremembo etničnega sestava občine Devin-Nabrežina, ki je pretežno slovenska. In to je v nasprotju s členom 7 Posebnega statuta od 5. oktobra 1954, ki se glasi: »Nobena sprememba se ne sme izvršiti v obsegu osnovnih upravnih enot (t. j. občin) v področjih, ki prideta pod italijansko oziroma jugoslovansko civilno upravo, z namenom, da se ograja narodnostni sestav teh enot.«

Ta določba in njen smisel sta tako jasna kot beli dan in zato je vse slovensko ljudstvo tako zabolelo, kar se je v Nabrežini zgodilo. Ali niso ravno taki ukrepi voda na mlin ekstremnih antidemokratskih strank?

Podelitev nagrade za dobra dela v Nabrežini

Kakor lansko leto, tako je tudi letos devinski princ Rajmund Torre e Tasso določil nagrado 50.000 lir za tistega našega občinarja, ki se je posebno izkazal s kakim dobrim delom, in to za počastitev obletnice rojstva svojega sinčka. Na predlog občinske uprave je bil ledo deležen te nagrade Rudi Rot-Rossi, delavec iz Nabrežine. Rudi se je poročil že leta 1930, a njegov zakon je ostal brez otrok. Ceravno je navaden delavec-težak, večkrat brezposeln ter tudi bohlen, je z ženo vzel za svojo aprila meseca

leta 1933 enoletno punčko najdeno iz otroškega zavetišča v Barkovljah. Otrok je neznanih staršev, je našel dobro mater in očeta v zakonih Rossi. Ze prej enkrat sta vzel drugega otroka iz enakega zavetišča za svojega, a komaj sta se ga dodobra privadila, sta se starša pobotala ter so jima vzeli otroka, ki sta ga vzljubila.

V soboto 5. t. m. opoldne se je vršila na občini v Nabrežini kratka slovesnost, kateri je prisostvoval oskrbnik devinske graščine, g. Luzar, nagradene Rudi ter predstavniki občinske uprave. Gospod Luzar je izjavil, da N. V. princ devinski zelo ceni ljudi, ki se žrtvujejo za uboge in zapuščene. Zato je sklenil, da bo, če le mogoče, vsako leto nagradil eno osebo, ki se bo izkazala s kakim dobrim delom.

Za letošje je zelo zadovoljen, da more izročiti nagrado princa Torre e Tasso revnemu delavcu, ker ga veseli, da je kljub revnemu položaju rešil sirota, ki je dobila v njegovi družini mater in očeta.

Občinska zastavljalnica

Za poznavanje socialnega stanja, ki je po 20. oktobru 1954 nastalo v Trstu, ni nič primernejšega kot kratek poset v mestni zastavljalnici.

Bilo je na samo Pepelnico, torej na dan iztreženja po pustnih norčijah. Na ta dan se posebno pojavlja še večja potreba po vnovčenju še preostalih vrednosti.

Med razmeroma maloštevilnimi ljudmi mi je padla v oči starša sedemdesetih let, ki je težko stopala, opirajoč se na palico. Imela je dve zastavi, za 18.000 in 7.000 lir. Prošila je za obnovitev proti odplačilu 2.000 lir za prvo in 1.000 lir za drugo zastavo. Pri drugem oknu sta bila dva uradnika, mladenič in mladenka. Toda nihče od njiju ni opazil, da ju hroma starša čaka. Tako je preteklo nekaj minut, predno je uradnica s kljubujočim posmehom izračunala obresti za šest mesecev od prve založbe v iznosu 1.380 lir, od druge pa 580 lir, vsega skupaj torej 1.940 lir. Starša je tako morala plačati 1.940 lir in 3.000 lir, skupaj 4.940 lir, s čimer je na dolg 25.000 lir plačala za šest mesecev obresti 1.940 lir, dočim se ji je dolg sam zmanjšal za 3.000 lir.

Pričelo pa se je še drugo mučenje. Starša je morala čakati, da ji obe zastavi sprejeli v podaljšanje, nato pa je spet čakala, da jo pokličejo in izroče novi zastavi in da plača onih 4.940 lir. Skratka, v zastavljalnici je prišla ob osmih, odšla pa je po deseti uri. V občinski zastavljalnici se zbira, različno kot v drugih krajih, siromašno, vendar pa dostojno ljudstvo. Beda, ki ljudi priganja v te prostore, je ustvarila ozažje vzajemnega razumevanja in človeškega sočustvovanja. Ali tega čustvovanja ni mogoče opaziti pri uradniškem osebju.

Ali ni možnosti, da se preneha z zastavljanjem teh revežev in ne srečnikov? Verjetno stvar ne bi bila težka. Zakaj ne bi izstavili vsakemu zastavljavcu posebno izpla-

KONFERENCA O TRŽAŠKI LUKI

Kakor zvezo, obvezuje londonska spomenica italijansko vlado, da vzdržuje tržaško prsto luko v smislu določil mirovne pogodbe.

V to svrhu je italijanski veleposlanik Brosio naslovil na jugoslovanskega poslanika Velebita pismo, v katerem vabi jugoslovansko vlado, skupno z drugimi vladami, na posvet glede potrebnih ukrepov, ki jih je treba uveljaviti s posebnim vzvirom na nov položaj, ki je nastal z vključitvijo Trsta v italijansko upravo.

Vse izgleda, da bo konferenca, na katero je povabljena tudi Avstrija, pričela zasedanjem meseca aprila v Rimu.

Italijanski tisk napoveduje tudi udeležbo Svice, Nemčije, Madžarske in Češkoslovaške.

Popolnoma odveč bi bilo posebej poudarjati izredno važnost te konference, saj je od nje v veliki meri odvisen bodoči gospodarski razvoj Trsta kot pristanišča, ki vrši za države Srednje Evrope tako važno funkcijo pomorskega okna v svet.

Pogajanja o obmejnem prometu

Pogajanja o obmejnem prometu so razumljivo predmet posebnega zanimanja na vsem obmejnem področju. Prebivalstvo na obeh straneh meje je nestrpno pričakuje za ključkov komisije, ki v ta namen zaseda v Vidmu.

Po zadnjih vesteh sta bili imenovani dve podkomisiji, ki obravnavata vprašanje osebnega prometa.

Preteklo je že dokaj časa, predno je prišlo do postavitve teh podkomisij, ki naj rešita pravzaprav jedro vsega vprašanja.

Zeleti bi bilo, da bi nadaljnje delo komisije potekalo uspešneje in da bi pogajanja že končno rodila zaželjeni rezultat.

Sicer je razumljivo, da je delo te vrste precej zamudno in marsikdaj tudi dokaj delikatno, vendar vsi pričakujejo, da bo vsaj plodno.

Štetje tujcev

Na osnovi dekreta vladnega generalnega komisarja dr. Palamare, ki je bil objavljen v Uradnem vestniku št. 8, bo na vsem tržaškem področju od 11. marca do 10. aprila štetje tujcev (censimento), ki stalno bivajo na tržaškem področju.

Za olajšanje štetja in da se prepreči naval zainteresiranih na komisariatne Javne varnosti v sektorjih, v katerih prebivajo, je prijav-

ljanje oz. štetje tujcev urejeno po abecednem redu:

od 11. do 15. marca za primke z začetnicami A, B, C, C;

od 16. do 20. marca za primke z začetnicami D, E, F, G, H, I;

od 21. do 26. marca za primke z začetnicami J, K, L, M, N, O;

od 27. marca do 2. aprila za primke z začetnicami P, Q, R, S, T, U, V, W, Z, Z.

Od 3. do 10. aprila pa se bodo lahko zgledali na pristojnih komisariatih vsi tisti, ki se v zanje določenem razdobju iz kakršnih koli razlogov niso utegnili prijaviti.

Komisariat opozarja, da bodo tisti, ki ne bodo zadostili dekretu generalnega komisarja, odgovarjali v smislu zakona.

O urniku „Ameriške čitalnice“

Ob priliki otvoritve nove »Ameriške čitalnice« so nekateri časniki predlagali, naj bi urnik te važne ustanove vendar uredili tako, da bi se je lahko v izdatnejši meri posluževali tudi ljudje, ki se podnevi zaposleni. Do danes pa se glede tega še ni nič izpremenilo.

Čitalnico vzdržuje USIS (Ameriški obveščevalni urad), in eden izmed njenih glavnih smotrov je, da pripomore k širjenju svobodoljubnih idej ameriškega življenja ter

kulture, spoznavanju splošnega tehničnega in znanstvenega napredka in še posebno doprinosu, ki ga k vsemu temu daje narod Združenih držav.

Tej ustanovi bi samo koristilo, če bi jo poleg upokojenec, dam, profesorjev in študentov lahko brez težav obiskovali tudi vsi tisti, ki si za izpopolnjevanje svoje izobrazbe lahko odrgajo samo kakšno večerno urb ali pa soboto popoldne. To je n. pr. že davno uvidela tržaška univerzitetna knjižnica, ki je odprta vsak dan do 22. ure. Ali ne bi torej tudi »Ameriška čitalnica« lahko izpremenila svoj urnik tako, da je ne bi zapirali že ob pol osmih in da ne bi bila zaprta kar vso soboto in nedeljo, torej prav takrat, ko bi bil obisk največji? Če bodo odgovorni krogi vzeli ta naš predlog v poštev, bodo samo dokazali, da se polno zavedajo kulturnega poslanstva ustanove, kateri načeljujejo.

Sprememba radijske postaje

Slovenska radijska postaja v Trstu, »Radio Trst II«, je spremenila svoj naziv v »RADIO TRST A«.

Vsi te postaji namenjeni dopisi, naj nosijo v bodoče naslov: »RADIO TRST A«.

Trieste, Trg Oberdan, 5

TRŽAŠKI PREPIHI

Kolektivistična kultura

Prejeli smo s prošnjo za objavo:

O kolektivističnem risanju in njegovih vzgojnih in poučnih smotrih si ljudje niso edini. Profesor, ki uvaja to »novost« pri nas, se pritožuje, da na tej strani železne zavese ljudje to robo odklanjajo, medtem ko Ljubljana in Reka delita prve nagrade in se naravnost raztepljata od samega navdušenja. Verjetno si tudi misli: Sedaj vemo, kje vlada moderni duh časa in kje je krčevito zakoreninjena starokopitna reakcionarnost. In vendar je stvar izredno preprosta. Risarskemu in slikarskemu kolektivizmu naravno poskojka v Ljubljani in na Reki dogmatični poklicni kulturniki že po svoji partijski obveznosti. Morda iz istih vzrokov to novost uvajajo na Zahodu rožnati progresisti. Pablo Picasso pa je vsaj v Trstu zaenkrat še brez konkurence...

Svobodni ljudje v Trstu in tudi drugod po svetu gledajo na to blago, ki je objektivno in odkritosrečno rečeno — na višini duhovne in

prirodne spretnosti naraščaja v otroških vrtcih — prav tako kot gledajo na stalinski kolektivizem, in njegove »uspehe« in »zmogljivostje« — na kolektivizem poljedelskega snovanja. Ta kolektivizem je celo Tito zavrgel, čeprav se tudi sam prištevam med umetnike na glasbenem področju, kakor se je njegov stanovski tovariš, pokojni Adolf Hitler, sam prišteval med likovne umetnjakarje.

Tudi pesniki in pripovedniki rožnatih lic so segli po kolektivnem ustvarjanju in dosegli — nesmisel. Že davno pred njimi, še za časa svetopisemskega Noeta, so tudi v petju poskušali s kolektivizmom, in včasih se taki poskusi pogostokrat slišijo ob policijskih urah iz — gostiln...

Za javne nastope so taki kolektivni pevci v takih razpoloženjih morda uporabni in ljudskih demokracijah, pri nas nad njimi nismo navdušeni, zato pa še ne lajamo. Med lajež »Primorski dnevnik« namreč prištevata tiste, ki kolektivizem odklanjajo, in to je verjetno večina Slovencev na Tržaškem.

T. S.

Indijske volitve

Pri parlamentarnih volitvah v indijski državi Andhra so bili komunisti strahotno poraženi. Od prejšnjih 57 poslanskih mest, so jih obdržali komaj še celih 7. Nekateri zlobni jeziki pripisujejo ta »uspeh« Titovemu obisku v Indiji; mislimo pa, da to ni verjetno, čeprav je v reklamnih zadevah Tito velemojster...

OBVESTILO

Iz tehničnih razlogov je današnja številka »Demokracije« izšla z majhno zamudo.

DAROVI: N. N. iz Trsta daruje za SDD 5.000 lir. — Pristrčna hvala!

Odgovorni urednik: Dr. Prof. ANTON DABINOVIĆ
Tiska: tisk. Adria, d. d., v Trstu

ZOBOZDRAVNIK

Dr. STANISLAV PAVLICA
se je preselil v ul. Rittmeyer, 13
in sprejema
od 9. do 13. ter od 17. do 19. ure
Stev. telef. 31-813

ZDRAVNIK

Dr. FRANJO DELAK
v TRSTU

ponovno sprejema v Barkovljah, ul. Cerreto 13, pritrilje, vsak dan od 16. do 18. ure. - Tel. 32-537

Mizarji kmetovalci podjetniki

Deske smrekove, macesnove in trdnih lesov, trame in parkete nudi najugodnejše

CALEA

TEL. 90441 TRST

Viale Sonnino, 24